

Inzerce ve službách národní ideologie: Případ Jihlavských Listů

Miloš Tomandl

Motto: *Pracuj každý s chutí usilovnou na národu roli dědičné.
Cesty mohou být rozličné, avšak vůli mějme všichni rovnou!*
(Svatopluk Čech).

ÚVOD

V národnostně smíšených oblastech zemí Koruny české se od 2. poloviny 19. století začínaly projevovat napětí a vzájemná nesnášenlivost mezi německou a českou částí obyvatelstva a starobylé město Jihlava nebylo v tomto ohledu výjimkou. Postoje obou znesvářených stran se odrážejí i v programové stati *Jihlavských Listů*¹, názorově zastupujících postoje reprezentantů jihlavských Čechů: „Dnešní doba, přátelé, nutí nás, abychom byli národně uvědomělí. Nepřátelé naši nedopřejí nám klidu, oddechu a volného rozvoje. Hněv jejich vůči nám je nevyčerpatelný. Zdvojenou silou a sveřepostí hodnou nejsurovějších barbarů vrhají se na nás více a více a s neobyčejnou vypočítavostí a bezohledností v nejuživějším záchvatu panovačných choutek a vášní pracují na našem udolání. Jakých surových a nemravných prostředků užívají ku svému vítězství, máme nesmírný počet dokumentů z horké naší půdy v severních Čechách. Než ale ne-

1 Časopis vychází v Jihlavě od roku 1894 s podtitulem: *Politický týdeník pro zájmy českomoravského pohoří. Orgán Čechů Jihlavských*. Od přelomu století na něj navazují: *Jihlavské Noviny: Stráž vysočiny česko-moravské* (1900), *Nové Jihlavské Listy: Neodvislý týdeník politický pro hájení zájmů národních, osvětových a hospodářských „Českomoravské vysočiny“* (1905) a opět *Jihlavské Listy* s podtituly: *Neodvislý týdeník českých menšin na Jihlavsku. Orgán českých lnářů věnovaný hospodářským potřebám vysočiny českomoravské* (1919), *Orgán pěstitelů lnu v Československé republice* (1920), *Republikánský časopis pro zájmy českého lidu* (1921), *Menšinový týdeník pro okresy: Jihlava, Štoky, Jindřichův Hradec, Dačice, Moravské Budějovice, Moravský Krumlov, Znojmo, Mikulov a Valtice* (1925), *Časopis hájící zájmy českého lidu ve smíšeném území okresů: Jihlava ... a Valtice* (1933), *Týdeník českého lidu na Českomoravské vysočině* (1939), *Orgán strany Národní jednoty na západní Moravě* (1939) a *List Národního souručenství* (1939). Podrobněji viz VOBR, L. *Bibliografie okresu Jihlava*, Brno 1988, s. 285, 293.

dejme se! Přestupme již jednou s defensivy do ofensivy a zkusme své síly! Každý, kdo jsi upřímný Čech a opravdu česky cítíš, vstup na kolbiště veřejného zápasu. Musíme již jednou s Němci zúčtovat. Strlílejí-li oni po nás slovem, musíme my na ně též. Žijeme na národnostní čáře, kdež toho nutná potřeba.“² S emotivními články reflektujícími vzrušenou atmosféru soužití mezi českými a německými občany Jihlavy se setkáváme nejen v českém, ale i v německém dobovém tisku.³ Předkládaný text si klade za cíl upozornit na „etnickou dimenzi“ inzerátů publikovaných v periodiku *Jihlavské Listy* v letech 1890–1938.⁴ Navazující část příspěvku představuje autentické ukázky „etnicky laděných návěští“ chronologicky uspořádaných do tematicky komponovaných oddílů a kapitol.

INZERCE

„Upozorňujeme naše (české — MT) obchodníky, průmyslníky, živnostníky atd. na výhodné inzerování v *Jihlavských Listech*, zvláště v číslech vánočních. Inzerty čítáme levně, při častém opakování poskytujeme výhody. Zavedena jest rubrika *Příchozím do Jihlavy*.“⁵

„Zveme k předplacení na *Jihlavské Listy*. Jihlavské listy jsou listem úplně neodvislým sledujícím bedlivě všechny ruch v celém pohoří česko-moravském. *Jihlavské Listy* jsou orgánem Čechů jihlavských, jenž vynasnaží se vyhověti všem požadavkům našeho čtenářstva. *Jihlavské Listy* přinášejí úvodní články politické, úvahy všeobecné, týdenní, přehled politický, fejetony, články poučné, hospodářské, z oboru živnostenského i oboru průmyslu, úvahy literární, hojnost různých denních zpráv, zprávy tržní i burzovní, soudní síň, dopisy z kraje, hlavně z Telecka, Dačicka, Jemnicka, Moravsko-Budějovicka, Znojemska, Jaroměřicka, Třebíčska, Žďárska, Náměstska, Novoměstska, Německobrodská, Přibyslavská, Polenska, Počátecka, Humpolecka, Pelhřimovska, atd., atd. Jihlavské Listy jsou týdeníkem a předplácí se pro Jihlavu i venkov: na celý rok 5 zl., na půl roku 2 zl. 50 kr., na čtvrt roku 1 zl. 25 kr. Pro hojně rozšíření hodí se velmi dobře k inzerování, pročež je i z té příčiny doporučujeme přízni obecnstva. V úctě oddané vydavatelstvo *Jihlavských Listů*.“⁶

„Již dne 9. prosince (1893 — MT) vydáme 1. číslo 2. ročníku *Jihlavských Listů*. Naše zpráva o tom, že *Mährischer Grenzboten* od nového roku nepřijme anonce od českých firem, se úplně potvrzuje. Pana notáře Rylla patrně za Čecha, ač jím je, redakce nepovažuje, poněvadž jeho inzert v listu je.“⁷

„Důležitost a význam inzerování se dnes pocituje na všech stranách, takže každý obchodník, průmyslník v novinách anoncuje. U nás (Čechů — MT) se dosud nepři-

2 *Jihlavské Listy* 1910, č. 4, s. 6.

3 Viz např. *Mährischer Grenzboten als Iglauer Sprachinselbote mit Monatsbeilage „Igloland“, Deutsche Wacht* apod.

4 Ve sledovaném období bylo na stránkách *Jihlavských Listů* publikováno 528 inzerátů reflektujících interetnické vztahy v prostředí *Jihlavského jazykového ostrova (Iglauer Sprachinsel)*.

5 *Jihlavské Listy* 1892–1893, č. 1, s. 3.

6 *Ibid.* 1893–1894, č. 1, s. 1.

7 *Ibid.* 1893–1894, č. 5, s. 3.

kládá inzerování náležitě váhy. A přece bychom se i tady měli učit od našich nepřátel (Němců — MT).⁸

Nižádný prozíravý obchodník a živnostník nezapomíná na nezbytnou reklamu pro své zboží a výrobky. Kdo chce prodat, musí nabízet. Inzerujte proto v *Nových Jihlavských listech*, které jsou na Česko-moravské vysočině ve všech kruzích obyvatelstva nejrozšířenější.⁹

„S podivením musíme konstatovati, že jihlavské české živnostnictvo v *Jihlavských listech* málo inzeruje. Až na několik výjimek, nedočteme se v *Jihlavských Listech*, kde by koupil kdo od Čecha to ne ono, hlavně zboží, které se denně potřebuje. České prostředí hrne se k odrodilcům myslíc si, že Swoboda, Prochazka apod. jsou Češi, protože mají česká jména. Myslíme si, že obchodník neb řemeslník, který své jméno kvůli Němcům všemožně zkroutí a jen německé návěstní tabule má, vůbec Čechem není. Proč se český živnostník bojí? Bojkotují snad Češi živnostnictvo, které inzeruje v německých listech jihlavských? Naopak. Naše paničky hrnou se k nim, příslušníkům vyvoleného národa, kteří se vyznají v sekání lichotivých poklon, i v třeba nenáviděné češtině. A právě ti jsou oporou německví jihlavského. Hlásí se snad některý Žid otevřeně za Čecha? Volí společně s Čechy? Posílá děti do české školy? Je členem nějakého českého spolku? Nu tedy! Potřebujeme jen oči řádně otevřítí! Nebojte se, třeba by Vás z bytu vypovídali.“¹⁰

„Málokdo zná trudné postavení českých živnostníků v Jihlavě. Při všeobecném bědném postavení živnostenském nynějším, druží se ještě pronásledování našich živnostníků ze strany německých fanatiků. Jim, jako trhavý pes, dobře pomáhá zdejší německý list (*Deutsche Wacht* — MT) způsobem takovým, že nemá pamětníka. Ten soustavně upozorňoval zdejší Němce na české živnostnictvo a denuncoval je v očích veřejnosti jako největší nepřátele všeho Německva. Před nedávnem vydal seznam našich inzerentů, aby Němci věděli, komu se vyhnout. Na základě těchto stále se opakujících denunciací usnesla se *Národní rada* společně s *Řemeslnickou besedou jihlavskou* upozorniti české obecnstvo jak samé Jihlavy, tak i okolí, by potřeby své hradilo pouze a jedině u českých živnostníků jihlavských. Z důvodů těch upozorňují se všichni čeští zákazníci, aby se řídili inzertní částí listu našeho a adresářem *Řemeslnické besedy*, vyvěšeným v dolejších místnostech besedních. Kdo neinzeruje v českých listech, nebo kdo není v *Řemeslnické besedě*, není Čech, byť by měl sebečeštější jméno a proto nezasluhuje naší podpory. Vyhýbejte se hlavně renegátům, jichž máme zde bohužel velké množství.“¹¹

„Českému živnostnictvu klademe na srdce, aby se nedalo zastrašiti uveřejňováním v *Deutsche Wacht*, protože inzeruje v *Jihlavských Listech*. Kdo dovede konkurovati, kdo je solidní a kdo má výborné zboží, k tomu i Turek přijde nakoupiti. A konečně je naší svatou povinností, ukázati jednou veřejnosti, jak je Jihlava česká. My si vážíme každého, kdo jedná jako člověk, ale žádáme totéž i od jiných.“¹²

„Kdo chce prodati, inzeruje. Zásada tato byla pochopena všemi bystrými obchodníky všech národů, a právě v době předvánoční jsme svědky, že přímo statisíce jsou

8 Ibid. 1894–1895, č. 28, s. 6.

9 *Nové Jihlavské Listy* 1902, č. 2, s. 6.

10 Ibid. 1902, č. 4, s. 3.

11 Ibid. 1902, č. 33, s. 3.

12 Ibid. 1903, č. 7, s. 3.

vydávány na reklamu, na inzerci. Inzert je dnes nejspolehlivější, nejsvědomitější a nej-lacinější zástupce firmy, bez kterého se neobejde ani ten poslední řemeslník, chce-li v nynější době „páry a elektriny“ existovati. Bohužel jsou ještě dnes někteří naši lidé, kteří považují inserty za luxusní a zbytečné vyhazování peněz, kterými se krmí redaktor neb vydavatel toho kterého časopisu. Jiní lidé opět nemohou přijít listu na jméno, když tento vytiskne inzert jeho konkurence, třeba německé. To duní Beseda hromy a blesky, jež do takového proradného listu zasílá, aniž by si jen v nejmenším uvědomil, že muže činiti to samé. Onehdy si dokonce jeden dobrý člověk přisedl k nám (redaktorovi a vydavateli *Jihlavských Listů* — MT) v hostinci, a již tady byla inzerce. Proč prý uveřejňujeme inzerty Židů a Němců, kteří naše živnostnictvo hospodářsky ubíjejí. A víte, co ten dobrý muž, na výtku, proč neinzeruje sám, odpověděl? To prý těch několik šestáků, co by ho inzerce stála, raději propije, než by je strčil někomu do chřtánu! Je to trochu drastické, ale charakteristické. Náš člověk hubuje, že venkovan kupuje od obchodníka a pomíjí jej, jakožto výrobce ke škodě obou. Ten řemeslník musí dáti výrobník překupníku mnohem levněji, než by jej dal přímému konzumentu a každý kupující musí u obchodníka platit mnohem více, než by platil u výrobce! A kde jest vina? Jedině u výrobce, který těch několik krejcarů raději propije, než by je dal na inzerci. Jak může ten venkovský člověk vědět, co vyrábíš, když o tobě není celý boží rok ani slyšet, zatímco tvůj překupník rozešle každý měsíc do světa spoustu reklamních ceníků, ve kterých nabízí tvůj výrobek za trojnásobnou cenu, než kterou si dovolíš žádati. A prodá ho. Ty si jen klidně sedíš a čekáš, až někdo přijde, ale obchodník se na sebe snaží všemožně upozorniti a platí drahé inzerty věda, že jeho zisk bude daleko větší než náklad na ně. Na výtku, že v redakční části píšeme pro heslo svůj k svému a v inzertní části doporučujeme Němce a židy, odpovídáme klidně. V redakční části plníme poctivě úkol českého časopisu, ale v inzertní části, která nemá s redakcí co činiti, pronajímáme za určitý poplatek místo každému solidnímu obchodníku a živnostníku, který zná cenu reklamy. Tak to dělají všechny listy, zejména všechny české deníky, i klerikální, které jsou plny inzertů židovských i německých. Ale ježto jsme často z různých stran žádání inzertů nečeských vůbec nepřijímali, prohlašujeme, že v této věci učiníme příslušné kroky a budeme se snažit tomuto přání vyhověti. Ale jen takto hladce se tato záležitost vyřídit nedá. Předně jsou s inzerenty uzavřeny na určitou dobu závazky, které nelze kdykoli přerušiti a za druhé se musíme předem postarati o hmotnou ztrátu náhrady, které nám odmítání jistých inzertů vzejde. A pak ještě něco. Žádá-li se očista od nás, pak ať se provádí všude. Kolik zdejších (jihlavských — MT) českých živnostníků dává tisknouti v německých tiskárnách, kolik jich plní kanceláře německých advokátů, aniž by tito inzerovali v českém listě. Zde jest třeba nápravy na prvním místě. Však by to vedlo daleko, kdybychom se chtěli o těchto palčivých věcech rozepisovati. Prohlašujeme tedy opět. Učiníme, co se inzertů týče, abychom projevným přáním vyhověli, ale nežádejte nemožnosti. Věc leží ostatně v rukou samých živnostníků. Nechtě inzerují více oni sami, aby si české časopisy mohly dovoliti luxus odmítání peněz za inzerty firem nečeských. Pak budeme spokojeni zajisté všichni.“¹³

„České živnostnictvo v Jihlavě upozorňujeme na *Naše prameny*, inzertní část *Jihlavských Listů*, vyhrazenou výhradně českým živnostníkům a obchodníkům. Rubriku

13 *Nové Jihlavské Listy* 1906, č. 51, s. 3.

tuto znovu jsme zavedli proto, poněvadž čeští konzumenti nepřestávali její zavedení urgovati. Žádáme proto všechny české živnostníky, aby se zasláním adresního inzerátu neotáleli. Podmínky byly zaslány všem českým živnostníkům poštou.¹⁴

„Český lide! Nejúčinnější zbraní proti národním odpůrcům našim jest dobrý český tisk *Jihlavské Listy*. Jako orgán české menšiny, plní svoje poslání svědomitě. Jest však třeba připravovati častější vycházení *Jihlavských Listů*. Alespoň dvakráte v týdnu vycházející *Jihlavské Listy* jsou životní nutností české menšiny na Jihlavsko-štocku. Přičinite se proto všude o to, aby *Jihlavské Listy* byly rozšířeny ve všech obcích. Odebírejte *Jihlavské listy*! Získávejte nové odběratele. Celoroční předplatné obnáší pouze 6 korun, pololetní 3 koruny. Objednávky adresujte *Jihlavské Listy*, Jihlava.“¹⁵

„Jak jsme se informovali u mnohých závodů inzerujících v *Jihlavských Listech*, obstarávají naši vážení odběratelé svoje nákupy výhradně u firem, které inzerují v *Jihlavských Listech*. Děkujíc svým laskavým čtenářům za tuto vzácnou pozornost věnovanou *Jihlavským Listům* a prosíme je, aby se i nadále při svých nákupech odvolali na *Jihlavské Listy*, čímž docílí solidní obslužení, obdrží dobré služby a zaplatí přiměřené ceny.“¹⁶

„P. t. obchodníci a průmyslníci povšimněte si stále inzerce velkých firem, kterou pravidelně a se značným finančním nákladem zadávají k uveřejnění do *Jihlavských Listů*. Proč? Protože uznávají jako praktičtí a prozíraví obchodníci výhodu a význam inzertní reklamy ve Vašem krajiniském týdeníku, která jim přináší větší obchodní obraty.“¹⁷

„Nejčastějších chyby při inzerování. Je jich celá řádka, ale tři z nich jsou největší: píší o zboží ze svého stanoviska a nedovedou se vžítí do konzumentova; dávají namnoze své texty sestavovati podřízenými a nezkušenými silami, místo aby tuto práci svěřili zdatným odborníkům; tvrdí v inzertech věci příliš všeobecné nebo málo pravděpodobné, čímž si ovšem nemohou získati důvěry čtenářů, kteří nejsou dnes tak lehkověrní, jako snad bývali před válkou. Kdo se dovede vyhnouti těmto chybám, ten se brzy přesvědčí, že inzerce je nejmocnějším prostředkem, přivádějícím nové a nové zástupy zákazníků.“¹⁸

„Při každém nákupu u našich inzerentů odvolávejte se, prosíme, na náš časopis (*Jihlavské Listy*)! Přesvědčíte se, jak dobře budete obsluženi, obchodník uzná, že inzerce je účelný a náš časopis tím podpoříte. Děkujeme Vám!“¹⁹

EKONOMIKA

ŘEMESLO

„Kam, kolego, půjdeme si dát šít šaty? Dáme si stejné a půjdeme k Švachovi. Pracuje velmi dobře, velmi lacino a vlastenec je také dobrý. Měli by mu zdejší a okolní vlastenci také přát. Půjdeme tedy k němu! Prosím, přijďte hojně, neboť jsem si ob-

14 *Jihlavské Listy* 1910, č. 30, s. 7.

15 *Ibid.* 1910, č. 32, s. 4.

16 *Ibid.* 1924, č. 6, s. 3.

17 *Ibid.* 1929, č. 17, s. 8.

18 *Ibid.* 1931, č. 42, s. 3.

19 *Ibid.* 1933, č. 23 s. 3.

chod značně zvětšil, že mohu pracovat na splátky. Při hotovém placení zvláštní ceny. K službám v účtě oddaný A. Švácha, krejčí v Jihlavě v Nádražní ulici.“²⁰

„První a jediný český závod *Max Kodet* v Jihlavě, Steinova ulice č. 18, doporučuje veleváženým dámám svůj nejlépe zásobený sklad dámských žaketů, plášťů, kožichů a límců. Obsluha vzorná. Ceny mírné.“²¹

„*Adresář českých živnostníků*. Řemeslnická beseda jihlavská vyvěsila minulý týden v dolejších místnostech besedních skvostný adresář svých pánů členů. Adresář jest nemalou ozdobou místností a sám o sobě velice praktickou novinkou. Každá jednotlivá adresa jest opatřena schránkou, v níž nalézají se doporučení pánů inzerentů, na něž se ctěně obecenstvo pozornost činí. Doufáme, že i obecenstvo věnuje větší pozornost adresáři tomu a dle něho se řídití bude.“²²

„*Česká knihtiskárna A. Melichara* v Jihlavě provádí veškeré tiskopisy v cenách co nejlevnějších, v moderní úpravě a ihned. Podporujte český podnik v Jihlavě odkázaný a omezený výhradně na tiskopisy české!“²³

„Svůj k svému! Naše obecenstvo musí býti pamětlivé té zásady, že nesmí nositi peněz svých našim národním nepřátelům. Zejména obyvatelstvo našeho venkova, které přímo necítí krutost soužití s Němci, musí si býti vědomo, že našemu národnímu zápasu pomáhá neúčinněji tím, když při nákupu svých potřeb obrátí se na naše české živnostníky, jejichž adresář jim poskytne inzertní část našeho listu. Nebojujeme dnes proti Němcům snad proto, že jsou příslušníky jiného plemene, ale za jejich činy v dobách minulých i dnešních. Boj, který podnikáme proti Němcům na poli hospodářském, skončí pro nás úspěšně, když nám náš venkov podá ruky pomocné. Němci se k nám Čechům chovají nepřátelsky a z peněz, které jim čeští lidé snášejí, vydrží všenněmeckou agitaci, různé ty nepřátelské *Bundy*, jakož i svůj štvavý tisk. Doufáme, že nás náš venkov nezklame. Známe hlubokost uvědomění českého venkova, a proto klidně vkládáme zápas ten do rukou jeho. Evangelium národním každého jednotlivce budiž: ni halěře Němci.“²⁴

TOVÁRNÝ

„Jediný český závod v Jihlavě. Firma *Jan Ulmajer* v Jihlavě nabízí žací stroje obilní a travní, pohrabovače a jiné hospodářské stroje, orací stroje a mandlíky vlastní soustavy. Sta pochvalných uznání vyloženo k nahlédnutí.“²⁵

„Jediný český družstevní závod! Svěpomocný podnik českých lnářů. Prvotřídní domácí výrobek pracovaný na nejmodernějších strojích, zaručeně nejlepší jakosti a vydatnosti. Lněný a konopný motouz všech druhů. Pytle a pytloniny. Motouz k žacím strojům atd. atd. nabízí *Družstvo pro zvelebení lnářství* zapsané společenstvo s ručením omezeným se sídlem v Praze. Nejvýhodnější nákupní pramen v Jihlavě!“²⁶

20 Ibid. 1895–1896, č. 6, s. 3.

21 *Nové Jihlavské Listy* 1902, č. 2, s. 6.

22 Ibid, 1903, č. 31, s. 2.

23 Ibid. 1911, č. 32, s. 11.

24 Ibid. 1919, č. 4, s. 4.

25 *Nové Jihlavské Listy* 1902, č. 29, s. 7.

26 Ibid. 1910, č. 29, s. 11.

OBCHOD

„Českému obecenstvu okolnímu. Poněvadž nás došlo více dopisů se žádostí o udání českých firem, na které se možno obrátit v nákupu, sdělujeme všem našincům, že jsme ochotni vždy obratem sdělit žádané adresy, budeme-li o to požádáni. Stačí dopsat dvojitým korespondenčním lístkem. Nic si z toho nedělejte, že potřebuje pouze klobouk, boty, aneb nějaký loket látky, informujte se dříve, abyste ni krejcaru nedonesli tam, kde pro Vás nemají nic jiného než nadávku a kde mají největší radost, přinese-li radniční obročník *Mähricher Grenzbote*²⁷ snůšku pustých nadávek na Wenzly a Czechische Marjánky. Informujte se, ať jdete s nuší nebo jedete s fúrou do obchodů koloniálních, nebo jinakých. Odporučíme Vám firmy české, jež Vás zrovna tak obslouží, ne-li líp, jako naši nepřátelé. Vždyť na Vás je, abyste zpupné Němčičky naučili poslušnosti. Nedal-li by ani haléře venkovský člověk zdejším Němcům, brzy by se počet jejich obchodů ztenčil a těm, kteří by zůstali, by změkl hřebínek. Pouze české obecenstvo venkovské může naučit pány Kiliány, kteří zbohatli z českých peněz, slušnosti, jež jim tak schází.“²⁸

„Prznitelé češtiny. K oněm přátelům českých zakázek, kteří v českém kraji jihlavském obrovské obchody uzavírají, avšak slušnosti k českému jazyku neznají, náleží též zdejší F. Popper. Z jeho dopisů musí i ten největší hlupák seznati, co vlastně F. Popper o svých zákaznících soudí. Zde ukázka: „Potahuji se stvořilé na rozmluvu, kterou jste laskavě s mém synem měl, a dovoluji si vám bes zavasku nabídnouti — dám vám uhlí dojid — děkuji za udeukenou zakásku ěrehu jest praní a asi 35-55 velikostí obnáší. S takovými „obchodníky by už jednou naši lidé měli přestat spolupracovat!“²⁹

„Do českých rodin. Letos (1913 — MT) si nemusíte připustit žádných starostí, s jakým dárkem máte koho o vánocích obšťastniti, neboť jsem se já sám postaral náležitě o to, abych svůj sklad zásobil vhodnými a praktickými dárky pro každého. Jsem si jist, že si v mém obchodě bez jakéhokoliv vnucování vhodnou věc vyberete. Nebude-li se Vám přece nic zamlouvatí, pak vám mohu jistě poraditi, kde vhodnou věc naleznete. Kdo přijde dříve, nalezne výběr bohatší. Proto raději zavčas. *Velkoobchod papírem Joža Křišťan*, Jihlava, Špitálská ulice č. 34.“³⁰

„Bratře! K velkým sokolským slavnostem v létě 1919-1920 opatří sobě všechny potřeby pro úbory slavnostní i cvičební v obchodě bratra L. Kohlíka, Špitálská ulice č. 41. Ryze český závod. Prvotřídní zboží.“³¹

„Česká jihlavská veřejnost byla pobouřena nápadně velkým vývěsním štítem knihkupce Hanse Rossy, v Komenského třídě, který opatřil svůj obchod jen německou tabulí s německým typem písma, jež i barevným tónem má velkoněmecký ráz, takže jsouc na hlavní třídě, působila, vyvěšena také krátce před sokolskými slavnostmi, vysloveně provokativně, čehož si nejen řada jednotlivců, ale i českých spolků a kor-

27 *Mähricher Grenzbote: Als Iglauer Sprachinselbote mit der Monatsbeilage „Die Iglauer Sprachinsel“* tiskový orgán „Jihlavských Němců“ podporovaný představiteli německé správy města Jihlavy. Podrobněji viz VOBR, L. *Bibliografie okresu Jihlava*, Brno 1988, s. 290.

28 *Nové Jihlavské Listy* 1905, č. 43, s. 4.

29 *Ibid.* 1907, č. 34, s. 5.

30 *Ibid.* 1913, č. 97, s. 7.

31 *Ibid.* 1919, č. 8, s. 7.

porací všimla a podala proti podobné reklamě námitky u příslušných úřadů, aby závadná tabule byla zakryta.“³²

„Co potřebuje naše republika? Poctivou práci a pracovitě občany! Pěstujte v dětech pracovitost od nejtělejšího mládí za pomoci důmyslných hraček, při nichž učí se dítě zručnosti a vynalézavosti, pilnosti a vytrvalosti a při nichž dopřáno jest dítěti těšiti se z výsledků své vlastní práce. Spojte užitečné s dobrým! Pracovití lidé vyrůstají z hrajících si dětí, velcí lenoši z lenochů malých. Nejlepší příležitost k uskutečnění těchto zásad máte o Vánocích, jmeninách a narozeninách svých dítek a vždy, kdy chcete učiniti radost svým maličkým nebo je za něco odměniti. Nejvhodnější hračkou tomuto úkolu slouživší, jest český výrobek. Archimédes, mechanická stavebnice. V. Felix, galanterní závod, Jihlava, Masarykovo náměstí č. 55.“³³

„Čistík — univerzální prostředek k čištění ploten a k drhnutí. Do české domácnosti — český výrobek! Obdržíte ve všech obchodech.“³⁴

POHOSTINSTVÍ

„Hotel *Habsburk* doporučuje se p. t. obecenstvu domácímu i cizímu. Solidní obsluha. Místnosti *Besedy jihlavské* a jiných českých spolků.“³⁵

„*Besední dům* v Jihlavě! Dostaveníčko českého venkova. Restaurace první třídy. Místnosti českých spolků jako *Besedy, Řemeslnické Besedy, Sokola, ochotnického spolku Klicpera* atd.“³⁶

„Naše vysočina. Zlí krajané, které nám osud dal za sousedy, nepřestávají vymýšleti prostředky a způsoby, jimiž by posílili a tím i udrželi německý ráz jihlavské krajiny. Oni sice uznávají, že sem do této dřív ryze slovanské země přivandrovali, později a jako hosté měli by se oproti svým hostitelům slušně chovati, avšak jejich mrav neodpovídá všeobecným kulturním názorům, jich vrozená panovačnost láká je ke skutkům násilným a tak nemají prozatím žádného jiného ideálu nad ten, aby tzv. jihlavsko-štocký jazykový ostrůvek na věčné časy ‚vyčistili‘ a všechno nenáviděné češtví odsud vymýtili. Nejnověji připadli na myšlenku, svolávat sem na letní byty z celého světa své německé krajany a jejich přítomností osvěžiti svůj život národní, společenský i politický. Různé jejich *Bundy*, usnesly se na veřejném svolání, jímž nabízejí služby hlavně velkoměstským rodinám hledajícím v létě byty. Již v posledních letech jsme pozorovali nápadný zjev, že v celém tomto území hemží se to v létě německými rodinami, a poněvadž spatřujeme v tomto zjevu, podporovaném systematickými a dobře promyšlenými návrhy německých spolků, nebezpečí pro smíšené obce, musíme se stejnými zbraněmi brániti. Zvyk letních bytů jest čím dále tím rozšířenější a pro obyvatele velkoměst také skutečně potřebnější. O špatném a zkaženém vzduchu velkoměstském daly by se psáti celé kapitoly, neboť spotřeba kyslíku jest v takových milionových střediskách obrovská, kdežto výroba obstarávaná rostlinstvem jest nepatrná. Když se k tomu přidruží

32 Ibid. 1929, č. 26, s. 5.

33 Ibid. 1931, č. 50, s. 3.

34 Ibid. 1939, č. 7, s. 4.

35 Ibid. 1892–1893, č. 2, s. 5.

36 Ibid. 1893–1894, č. 44, s. 5.

otravné látky vznikající hořením, plyny z továren, výpary ze stok a dusivý kouř z bezpečných komínů, přijde se k poznání, kterak v dusném a parném létě jest pro vývoj člověka bydličního ve velkoměstě nutnou potřebou přijíti k nám na venkov a zde osvěžiti svůj organismus aspoň na ten čas, pokud to dovoluje úřad aneb jiné povolání. V krajině naší jest hojně lesů jehličnatých, následkem čehož vzduch obsahuje látky pryskyřnaté a balzamické, jež celému ovzduší dodávají zvláštní lahody a příznivé působí na ústroje dýchací. A ještě jeden důležitý moment mluví pro to, aby pro letní pobyt vyhledávaná byla krajina jihlavská. Jest zde průměrná výška 500 metrů nad mořem. Jak známo, s výškou nad mořem ubývá i tlaku vzduchu a snížený tlak má blahodárné účinky pro člověka zvláště v horkých dnech, neboť osvěží, dýchá hlouběji a stává se čilejším. Mírný, stálý pohyb větru umožňuje příjemným ochlazením každodenní delší procházky, jež znavenému měšťákovi mají býti hlavním účelem pobytu na venkově. Kolik milionů českých peněz odchází ročně za drahý pobyt ve světových lázních, kam přicházejí jenom lidé nemocní, nýbrž mnohem větší procento lidí zdravých, hledajících ulehčení jenom své kapse, lidí domnívajících se, že to náleží k bontonu utrácti své peníze v cizích krajinách, kde lázeňský hluk a ruch daleko méně posílí unavené nervstvo než zde v českomoravské vysočině, kde jas a klid přírody poskytuje každému ovšem zdravému organismu úlevu i posilu pro další krušný život. Upozorňujíce na krajinu jihlavskou, máme na mysli zvláště ony pražské rodiny, jejíž členové mluví tak rádi o moravských poměrech, aniž kdy vstoupili na půdu moravskou. Svůj volný čas v létě vyčerpávají obtížnými a unavujícími cestami po německých městech říšských, kde jich najdete vždy plno. Avšak kdyby aspoň jednou ve svém životě podívali se sem do krajiny naší a z vlastního názoru poznali naše krušné postavení, prospěli by sobě i nám. Mějme vždy na mysli, že zábavné lze spojit s užitečným. Letní byty v Jihlavě u českých rodin obstará naše redakce (jihlavských Listů — MT) každému ochotně a bezplatně.³⁷

„Větší byt světlý, vzdušný a čistý pronajme dnem 1. července slušná česká rodina.“³⁸

„Kavárna Corso. Středisko české společnosti v Jihlavě. Komenského třída. Naproti divadlu.“³⁹

„Hledám ihned byt s celým zaopatřením v řádné české rodině.“⁴⁰

„Češi! Navštěvujte restauraci *Katolický dům* v Jihlavě. Levné snídaně, přesnídávky, obědy a večere. Výborné pivo a víno. Josef Doležal, restaurátor.“⁴¹

ZÁLOŽNY

„Český úvěrní stav v Jihlavě zapsané společenstvo s ručením omezeným přijímá vklady na knížky a zúročuje tytéž 4%. Účelem společenstva jest: společným úvěrem členů peníze zjednávat i úvěr ve všech zákonem dovolených způsobech členům poskytovat; obecnstvu dáti příležitost k ukládání peněz na úrok a takto ke spořivosti pobádati; hospodářské a průmyslové podniky rolnické a živnostenské usnadňovati a podporo-

37 Ibid. 1907, č. 6, s. 1.

38 Ibid. 1910, č. 16, s. 9.

39 Ibid. 1928, č. 35, s. 7.

40 Ibid. 1931, č. 1, s. 8.

41 Ibid. 1939, č. 21, s. 2.

vati, popřípadě i zakládati a provozovati; práva vlastnického ke vhodným nemovitostem nabývati; veřejná skladiště v okrese Jihlavském zřizovati; z čistého výnosu podniky všeužitečné a vlastenecké podporovati. Zveme nejširší vrstvy českého lidu v městě i okolí, aby se s důvěrou obrátily na úvěrový ústav ve všech obchodech peněžních.“⁴²

„Poslední týden trvá již loterie *Národní Jednoty pro jihozápadní Moravu* ve prospěch českého dítěte. Dne 17. listopadu vyhraje 25.000 K. Losy po 1 K lze obdržeti všude. České menšiny očekávají od Vás — své štěstí!“⁴³

„*Všeobecná česká bankovní filiálka* v Jihlavě, Hlavní náměstí č. 72. Nejvýhodnější zúrokování vkladů na knížky a běžný účet, valutové a devizové obchody. Provádí veškeré bankovní obchody.“⁴⁴

„*Česká komerční banka, filiálka* v Jihlavě.“⁴⁵

„*Banka československých legií, filiálka* v Jihlavě, provádí solidní obchody.“⁴⁶

„*Česká komerční banka, filiálka* v Jihlavě.“⁴⁷

„*Česká průmyslová banka filiálka* v Jihlavě. Vyřizuje obchody bankovní, transakce průmyslové a obchody burzovní. Opatřuje akreditivy (ověřovací listiny), výplaty v tuzemsku i cizozemsku. Přijímá vklady na běžné účty i vkladní knížky při nejvýhodnějším zúročení. Pronajímá bezpečnostní schránky ve vlastních pancéřových pokladnách za mírné poplatky. Jako člen konsorcia pro státní úvěrové operace obstarává koupi a prodej státních i zemských cenných papírů (ukládaček) za obzvláště vhodných podmínek.“⁴⁸

„*Česká živnostenská záložna* v Jihlavě obstarává obchodní informace, inkaso pohledávek, poskytuje členům výhodné zápůjčky a vklady zúrokuje co nejvýhodněji.“⁴⁹

„*Banka československých legií, filiálka* v Jihlavě, provádí veškeré bankovní obchody.“⁵⁰

ZAMĚSTNÁNÍ

„Řádné a přičinlivé jednatele na provizi, kteří navštěvují soukromé osoby, přijme český tovární závod.“⁵¹

„Jakékoliv místo přijme otec rodiny, Čech, vyučený tkadlec, jenž trpí proto, že nechce dáti děti do školy německé.“⁵²

„Přijmou se dva praktikanti z řádné rodiny, obou zemských jazyků (češtiny a němčiny — MT) mocní, s dostatečným školním vzděláním u firmy *Henych & Janča, velkoobchod s koloniálním zbožím* v Jihlavě.“⁵³

42 *Nové Jihlavské Listy* 1903, č. 52, s. 6.

43 *Ibid.* 1912, č. 46, s. 9.

44 *Ibid.* 1922, č. 24, s. 7.

45 *Ibid.* 1923, č. 1, s. 8.

46 *Ibid.* 1926, č. 23, s. 8.

47 *Ibid.* 1927, č. 51, s. 8.

48 *Ibid.* 1929, č. 26, s. 11.

49 *Ibid.* 1936, č. 24, s. 9.

50 *Ibid.* 1936, č. 24, s. 10.

51 *Ibid.* 1896–1897, č. 14, s. 9.

52 *Ibid.* 1897–1898, č. 43, s. 5.

53 *Ibid.* 1899, č. 4, s. 7.

„Nový český advokát v Jihlavě. Pan JUDr. A. Feigl, advokát a obhájce ve věcech trestních stal se společníkem *advokátní kanceláře dr. Kominíka* v Jihlavě.“⁵⁴

„České děvče z venkova ze slušné rolnické rodiny přijme se v české domácnosti v Jihlavě k vykonávání domácích prací.“⁵⁵

„Nový český lékař v Jihlavě. V těchto dnech zahájil svou praxi v Jihlavě p. MUDr. Jiří Zadražil (Hlavní náměstí č. 57) jako *zubní a praktický lékař*. Jihlavské obyvatelstvo i celé okolí získává v panu dr. Zadražilovi výtečného odborníka.“⁵⁶

„Přijmu praktikanta do medicínské drogerie pouze z české rodiny, částečná znalost řeči německé má přednost. Nabídky pod značkou *Čech* do administrace *Nových Jihlavských Listů*.“⁵⁷

„Chůva k 3leté holčičce se přijme. Musí mluvit správně česky, německy a vykonávat všechny lehčí domácí práce. Domácnost je malá. Jen dobrosrdečné české děvče z českého venkova. Velmi dobré zacházení i dohled.“⁵⁸

„Slušné děvče bude přijato do řádné české rodiny za výhodných podmínek.“⁵⁹

„Inteligentní obuvník české a německé řeči úplně znalý, kauce schopný bude přijat k samostatnému vedení českého *papírnického obchodu p. Joži Křišťana* v Jihlavě.“⁶⁰

„Přijme se praktikant do české kanceláře. Znalost obou zemských jazyků žádoucí. Úhledný rukopis podmínkou.“⁶¹

„Prvotřídní české kojné 2–4 měsíce do slehnutí, poněkud německy mluvící, naleznou bezplatně přijetí. Zaopatření a zprostředkování místa v předním ústavu pro kojné MUDr. G. Wolfa, Vídeň IX, Währingergasse 63. Takovým též bude i cestovné hrazeno. Písemné nabídky se vyprošují.“⁶²

„Mobilizujeme všechny volné ruce členů českého národa na žňové práce českým zemědělcům. Zajišťujeme život českého národa! *Komise pro Mládež Národního souručenství*.“⁶³

KULTURA

ŠKOLSTVÍ

„*Poptavárna Řemeslnické Besedy jihlavské*. Přijme se hoch na pekařství. Přijme se učedník do střižního módního obchodu. Přijme se praktikant do nakladatelského obchodu. Přijme se učedník na kupectví. Přijme se učedník do smíšeného obchodu.

54 Ibid. 1910, č. 1, s. 6.

55 Ibid. 1910, č. 4, s. 10.

56 Ibid. 1910, č. 31, s. 6.

57 Ibid. 1910, č. 31, s. 10.

58 Ibid. 1911, č. 34, s. 13.

59 Ibid. 1912, č. 40, s. 8.

60 Ibid.

61 *Jihlavské Listy* 1912, č. 45, s. 10.

62 Ibid. 1913, č. 19, s. 9.

63 Ibid. 1939, č. 30, s. 4.

Přijme se učedník na kupectví pro Znojmo. Žádá o místo obchodní příručí, strážní a módní zboží. Hledá místo v Jihlavě obchodní příručí, eventuálně jako volontér. Přihlášky na *Řemeslnickou Besedu Jihlavskou*, Jihlava, Besední dům.⁶⁴

„Úřednická rodina v Jihlavě by přijala na byt chlapce, který by navštěvovati chtěl německou měšťanskou školu v Jihlavě, a sice výměnou za svého syna, který počátkem školního roku studovati bude na české reálce v Telči.“⁶⁵

„C. k. školní rada česká města Jihlavy. Zápis žactva do českých škol obecných v Jihlavě na školní rok 1910–1911 koná se 6., 7. a 8. září od 8–12 hodin v budově školní (Velká křížová ulice, č. 29 v přízemí). Do škol obecných smějí býti zpravidla přijímány toliko dívky, jež jsou vyučovací (české — MT) řeči mocny. Kdo by dítě nedal zapsati, nebo by o něm udal něco nepravého, potrestán bude buď peněžitou pokutou od dvou až do čtyřiceti korun, anebo vězením od jednoho až do čtyř dnů.“⁶⁶

„Zápis chovanců do české zemské hospodářské školy v Jihlavě koná se denně až do 2. listopadu 1910. Přihlášky přijímá ředitelství školy, které ochotně podá bližší zprávy a vysvětlení v místnostech školní budovy, Starohorská ulice č. 5.“⁶⁷

„Hocha ihned přijme do učení *Knihotiskárna A. Melichara* v Jihlavě. Žadatel musí míti nejméně 2 neb 3 třídy české měšťanské školy a musí znáti dobře český pravopis.“⁶⁸

„Učně z řádné rodiny, české i německé řeči mocného přijme ihned firma *Josef Kotten, obchod koloniální a lahůdkářský*, v Jihlavě, Hlavní náměstí.“⁶⁹

„Zápis žáků do *České zemské zimní hospodářské školy* v Jihlavě koná se denně až do 3. listopadu t. r. (1913 — MT), kdy počíná nový školní rok. Do ústavu přijímají se žáci s propouštěcím vysvědčením nejméně ze školy obecné. Zápisné obnáší 2 K, školní plat 10 K, který však méně majetným bývá zemským výborem sleven. Hodným žákům udělují se případně stipendia. Bližší sdělí ředitelství české zemské zimní hospodářské školy v Jihlavě, Starohorská silnice číslo 5.“⁷⁰

„Dva hochy z řádné české rodiny přijmu do učení za slušný plat. Mohou býti i starší. *Konrád Lisý, mistr dlaždičský*, Jihlava, Hlavní náměstí 67.“⁷¹

„Hledám českou konverzaci proti německé s pánem nebo slečnou.“⁷²

„České dítě patří do české školy.“⁷³

KNIHKUPECTVÍ

„Oblíbený člen českého cechu malířského a ilustrátor Mikuláš Aleš vykonal dílo, kterým dojista dojde jeho jméno uznání ve vrstvách nejširších, kam snad doposud nepro-

64 Ibid. 1896–1897, č. 32, s. 5.

65 *Nové Jihlavské Listy* 1904, č. 32, s. 6.

66 Ibid. 1910, č. 34, s. 7.

67 Ibid. 1910, č. 38, s. 8.

68 Ibid. 1911, č. 52, s. 9.

69 Ibid. 1913, č. 13, s. 11.

70 Ibid. 1913, č. 79, s. 9.

71 Ibid. 1921, č. 2, s. 6.

72 Ibid. 1929, č. 43, s. 10.

73 Ibid. 1938, č. 25, s. 3.

niklo. Vykreslil svým známým markantním způsobem české historické karty, které v těchto dnech v reprodukci závodu J. Ritterova v Praze vyjdou a ve prospěch Ústřední matice školské prodávati se budou. Hra v karty provádí se u nás bohudík, hlavně jako společenská zábava a poskytuje tisícům obvyklé kratochvíle. Lze tedy očekávat, že české karty Alešovy dojdou největšího rozšíření. Figury karet představují nej památelnější místa a osobnosti z dějin českomoravských a předměty každému Čechu drahé nebo památné. Esa podávají vyobrazení Hvězdy na Bílé Hoře, Řípu, Karlštejnu a znaku království Českého, králové: Přemysla Oráče, Přemysla Otakara II., Václava IV. a Jiříka z Poděbrad, svršky: Vlastu, Žižku, Jaroslava Šternberka a Roháče z Dubé, spodky: Prokopa Holého, Záviše z Falkensteina, Záboje a Václava z Budovce z Budova. Na ostatních kartách jsou znaky Slezska, Moravy a Prahy, dále prorocství Libušino, Hus v plamenech, Havlíček, Komenský, Bivoj a jiná případná vyobrazení. Hra těchto karet se prodává za 50 kr. Objednání se přijímá v kanceláři Ústřední Matice školské v Jihlavě.⁷⁴

„Žádného německého účetního, žádného německého korespondenta nepotřebuje ten, kdo si za 65 kr. koupí: Nejdůležitější české a německé písemnosti pro každého. Ve spise tomto najde každý vzory všech možných listin a dopisů sestavených pro Čechy jazyka německého neznalých. Objednávky vyřizuje knihkupec Emil Šolc v Telči.“⁷⁵

„Hospodyňky objednejte si *Novou praktickou kuchařku pro českou domácnost*, kterou napsala paní Marie Žantová, choť profesora. Kuchařka tato je sbírkou vyzkoušených návodů pro domácnost středních našich tříd a návodů, podle kterých možno vařiti v nejjednodušších kuchyních levně a chutně. Dle obrázků do knihy vložených naučí se nastávající hospodyňky rozpoznávati druhy masa.“⁷⁶

„Dejte svým dětem k Ježíšku nejlepší dar: českou knihu. Čelnou českou kritikou za knihu zvláště doporučení hodnou byla označena *Mírová čítanka*, kterou by měl dostati každý český mladík i každá česká dívka. Vyšla nákladem O. Kypra v Jihlavě. Zařadte knížku tuto do všech žákovských knihoven.“⁷⁷

„Krásná česká kniha a české Vánoce patří k sobě. Výběrem poslouží Vám v Jihlavě: Komenského třída č. 40, filiálka *Nakladatelství Novina*, dříve *Česká tiskárna Jihlava*.“⁷⁸

POLITIKA

„Volitelé IV. kurie jihlavské! Vidouce nebezpečí, které nám hrozí od kandidatury klerikálů spojených s úhlavním nepřítelem, Němci, prohlašujeme, že voliti budeme neschopnějšího kandidáta JUDr. Karla Maláta, advokáta v Jihlavě, a žádáme vás všechny jménem shromážděných volitelů z Jihlavska a Telčska, abyste volili svorně pana dr. K. Maláta. Pan doktor případnou volbu přijme. Pány Pospíšila a Večeře žádáme v zájmu věci národní, aby od kandidatury odstoupili a své stoupence k volbě dr. Maláta vyzvali. Jen tak může věc národa zvítěziti proti klerikálnímu rozkolu.“⁷⁹

74 Ibid. 1892–1893, č. 44, s. 3.

75 Ibid. 1894–1895, č. 27, s. 7.

76 Ibid. 1911, č. 6, s. 18.

77 Ibid. 1913, č. 97, s. 5.

78 Ibid. 1930, č. 49, s. 9.

79 Ibid. 1896–1897, č. 15, s. 1.

„Do Jihlavy, Polné a okolí! Prohlašuji tímto, že zanesení mého jména do (voličského — MT) katastru německého stalo se bez mého vědomí a učinil jsem již patřičné kroky na radnici, bych byl zapsán tam, kam skutečně náležím, totiž do českého katastru. *K. Frühbauer, obchod prádlem a dámskou konfekcí* v Jihlavě, Hlavní náměstí 46.“⁸⁰

„Čechové! Zavedme všeobecně jednotný a dobrovolnou disciplínou výhradně národní kolek český, vydaný Národní radou českou ve prospěch nejdůležitějších účelů vůbec a menšinových zvláště! Konej každý i zde svou národní povinnost! Národní kolky i účtenky kupujte v místních prodejnách. Čechové!“⁸¹

„Organizovaný agrárník odebírá a rozšiřuje knihovničku českého venkova, jejíž první číslo vyšlo v těchto dnech s obsahem: *Hospodářské poměry před rokem 1848 a Zrušení roboty a české rolnictvo, Šedesát let české politiky*. V dalších číslech vyjde: *Strana agrární, náboženství a klerikalismus, Naše zemědělská politika, Úkoly dorostu českého venkova, Hnutí svépomocné a agrarismus, Slovo k ženám a dívkám rolnickým, Otázky zemědělského dělnictva, Všeobecné hlasovací právo do obcí, Vojenské dodávky a naše rolnictvo, Reforma samosprávy*. Každý svazek končí ukončený celek. Nejvhodnější a nezbytná příruční knihovnička pro agrární řečníky. Doporučujeme agrárním organizacím, zejména agrárnímu dorostu k hromadnému rozšiřování. Celoroční předplatné pouze 2 K 30 h. Objednejte ihned dostatečný počet pro členy místní organizace. Objednávky přijímá a obratem vyřizuje *Sekretariát strany agrární* v Jihlavě.“⁸²

„Veřejnou schůzi pořádá v pondělí 31. ledna 1910 o 8. hodině večerní v sále katolického spolku *Řemeslnická beseda*. Promluví Dr. Chlum *O příštím sčítání lidu*. Očekáváme určitě účast všech českých spolků a všech upřímně česky smýšlejících lidí.“⁸³

„Zapsal jste svoje české dítě do německé školy, aby se naučilo německy? Dal jste je do rukou lidem, kteří jsou v sudetoněmecké straně!“⁸⁴

NÁBOŽENSTVÍ

Prosba k štedrým českým dobrodincům v Jihlavě. Obec Backovice podniká stavbu kostela, u něhož miní časem zříditi duchovní správu. Jest k tomu vedena tou okolností, poněvadž je přifařena do Dešné, kterýž jest se čtyřmi obcemi úplně německou, Backovice českou. Služby boží se tedy téměř po celý rok konají německy a proto obyvatelstvo Backovic mravně hyne a klesá. Přitom je i hmotně chudým a nebylo by schopné bez pomoci nikdy provésti zamýšleného díla. Obrací se tedy ke všem šlechtickým příznivcům věci katolické s pokornou prosbou o milostivé peněžité příspěvky, které ochotně přijímá důstojný farní úřad v Dešné u Jemnice na Moravě. Bůh zaplat všem dobrodincům.“⁸⁵

„První české služby Boží církve reformované v Jihlavě. Dne 8. července t. r. (1894 — MT) budou se konati s vysluhování svaté večere Páně dopoledne od 10 hodin

80 *Nové Jihlavské Listy* 1907, č. 16, s. 7.

81 *Ibid.* 1907, č. 39, s. 5.

82 *Jihlavské Listy* 1909, č. 30, s. 6.

83 *Ibid.* 1910, č. 4, s. 1.

84 *Ibid.* 1938, č. 25, s. 5.

85 *Ibid.* 1892–1893, č. 43, s. 6.

a odpoledne od 2 hodin. V bývalém hotelu *Habsburku* v Jihlavě, Velká Křížová ulice v přízemí.“⁸⁶

„Český solidní křesťanský podnik! *Strojní pletárna v Jihlavě*. Právě nově zřízená výroba pleteného zboží jako: punčoch, ponožek, šněrovaček, pánských kazajek atd. ve všech možných druzích a provedení v nejlevnější ceně a dobré jakosti.“⁸⁷

KRONIKA

„Díkůvzdání. Ve dnech plných hlubokého zármutku nad úmrtím mé vřele milované, drahé, nezapomenutelné manželky Marie Wildmannové dostalo se mi nesčetných projevů soustrasti upřímně cítěné a důkazů skvělých, kterak dobrá žena moje byla všeobecně milována. Není mi věru možno, abych všem osobně neb písemně za výmluvné projevy ty poděkoval. Volím proto cestu tuto a děkuji z té duše do nejhlubšího nitra žalem zachvácené, všem nejsrdečněji. Zvláště projevují svoje nejpřímnější, vřele cítěné díky veledůstojnému p. t. duchovenstvu, slavnému odboru Ústřední Matice školské, všem p. t. zástupcům českých spolků, veškerým p. t. dárcům nádherných věnců, milým přátelům a příbuzným jakož i všemu vysoce váženému obecenstvu, jež počtem tak ohromným prokázalo poctu mé nenahraditelné manželce. Zaplať Bůh! V Jihlavě 6. listopadu 1895. F. Wildmann.“⁸⁸

„*Řemeslnická Beseda Jihlavská* za přispění *Spolku pro zakládání knihoven* v městě Jihlavě a okolí v neděli 7. února 1897 odpoledne o 5 hodině otevře veřejnou čítárnu pro lid prozatím v místnostech veřejné lidové knihovny (*Besední dům*, 1 p.). Čítárna, v níž bude vyloženo zatím asi 100 časopisů všech druhů a směrů bude otevřena a každému bezplatně přístupna každou středu večer od 6–9 hodin a každou neděli od 2–9 hodin večer. Čítárna se spravuje zvláštním řádem, jehož navštěvovatelé musí bezvýjimečně šetřiti. Pivo v čítárně pítí ani kouřiti se nesmí.“⁸⁹

„Odcházejíce z Jihlavy, kde v milé společnosti české tolik příjemných chvil jsme strávili, vzdáváme upřímně díky všem spolkům, jež v uznání naší snahy přispěti dle svých sil společné věci, nám na rozloučenou tak slavný večírek uspořádaly, hlavně slavné *Besedě* za věnování skvostné adresy, slavnému dámskému odboru *Ústřední Matice školské* za věnování obrazu, slavnému spolku divadelních ochotníků *Klicpera* za věnování čestného diplomu, pánům řečníkům a všem příznivcům, kteří se večírku osobně účastnili. Svým známým a přátelům, s nimiž nebylo možno osobně se rozloučiti, dáváme tímto srdečné s Bohem! V Českých Budějovicích, dne 15. srpna 1900. Manželé Šubrtovi.“⁹⁰

„Nabídnutí k sňatku. Mladý samostatný řemeslník a dobře zavedený obchodník hledá spořádanou dívku ve stáří do 24 let obou zemských jazyků znalou, která by též přiměřeným jměním vládla.“⁹¹

⁸⁶ Ibid. 1893–1894, č. 31, s. 5.

⁸⁷ Ibid. 1893–1894, č. 8, s. 5.

⁸⁸ Ibid. 1894–1895, č. 49, s. 7.

⁸⁹ Ibid. 1896–1897, č. 9, s. 5.

⁹⁰ *Jihlavské Noviny* 1900, č. 34, s. 8.

⁹¹ *Nové Jihlavské Listy* 1906, č. 43, s. 7.

„Nemohouc osobně poděkovati se všem těm přechetným jednotlivcům všech tříd a povolání z české veřejnosti v Jihlavě i mimo ni, kdož jakkoli v nemoci mojí upřímnou účast mi projevili a prosím, aby všichni ujištění byli trvalou mou vděčností! Antonie Linhartová, řídící mateřské školy v Jihlavě.“⁹²

„Ples české menšiny jihlavské — Šibřínky, koná se v sobotu, dne 11. února 1911. Hudba Kmochova. Hotel Čáp. Reklamace přijímají bratři Masopust a Jílek.“⁹³

„*Jihlavská Matice Školská* jménem vlastním jménem pozůstalé matky a ostatních příbuzných, jakož i jménem celé jihlavské menšiny vzdává vroucí díky všem, kdož ve chvíli zdrcujícího bolu přátelskou útěchou a upřímnou soustrastí projevili účast nad předčasnou ztrátou nenahraditelného národního pracovníka, pana JUDr. Ludvíka Špačka. V Jihlavě, dne 21. srpna 1911. Předsednictvo *Jihlavské Matice Školské*.“⁹⁴

„Mnoho zdaru a štěstí v novém roce 1925 všem váženým čtenářům našeho listu, ochotným dopisovatelům, inzerentům a všem dobrým českým lidem přeje redakce a administrace *Jihlavských Listů*.“⁹⁵

„Haló! Kdo by si přál hezkou dívku jako společníci na motocykl nebo do auta? Značka: Pro českou konverzaci.“⁹⁶

ZÁVĚR

Výše prezentovaný text dokladuje emancipační tendence příslušníků etnické minority nacházející se v subalterním postavení v prostředí Jihlavského jazykového ostrova na sklonku 19. a v prvních desetiletích 20. století. Svěbytná literární forma inzerce v koncentrované podobě odráží materiální, sociální i duchovní sféru života těch, kteří usilovali o „spravedlivější uspořádání věcí lidských“.

92 Ibid. 1909, č. 25, s. 7.

93 *Jihlavské Listy* 1911, č. 4, s. 14.

94 Ibid. 1911, č. 34, s. 13.

95 Ibid. 1924, č. 51, s. 2.

96 Ibid. 1929, č. 22, s. 8.